

SCHEINFELDSKÁ VÝZVA

květen 1992

My zde podepsaní, stejně jako další spisovatelé, historici, společenští vědci a publicisté, kteří se v minulých letech v Československu i v zahraničí podíleli na vytváření nezávislé české a slovenské kultury a vědy nebo byli jiným způsobem účastníky duchovní rezistence proti komunistickému totalitnímu režimu, chceme upozornit na závažnou otázku budoucnosti Československého dokumentačního střediska nezávislé literatury (ČSDS) na zámku Schwarzenbergu v Scheinfeldu.

Pokládáme toto Středisko za instituci, jejíž význam daleko přesahuje rámec pouze československé kultury, vědy a politiky. Je po našem soudu povoláno, aby sehrálo významnou úlohu při vytváření ovzduší celoevropské spolupráce i v nově se rozvíjejících vztazích československo-německých. Jsme přesvědčeni, že je třeba, aby Středisko mohlo pracovat i nadále v dosavadním působišti v Německu, a obracíme se na všechny, kteří si uvědomují význam Československa a střední Evropy vůbec pro celoevropskou integraci, s prosbou, aby Středisku pomohli najít zajištění pro jeho budoucí činnost.

Po řadu let podporovalo ČSDS nezávislé kulturní a politické aktivity v Československu, bylo pojítkem mezi domácími nezávislými intelektuály a západním světem. Jeho prostřednictvím se díla zakázaných českých a slovenských autorů – spisovatelů, filosofů, historiků,

společenských vědců a novinářů – dostávala do zahraničních nakladatelství i sdělovacích prostředků, na univerzity a další akademická pracoviště a ke všem, kdo se jako čtenáři nebo z odborných, novinářských či politických důvodů zajímali o poměry v komunistickém Československu. Zároveň pomáhalo udržet souvislost mezi tvorbou a aktivitami domácími a exilovými. ČSDS má zásluhu na tom, že se ze Západu dostávala do země velká část produkce exilových časopisů a knih, jakož i díla zahraničních autorů a informace v zemi nedostupné, takže se české a slovenské nezávislé myšlení mohlo vyvíjet v dotek se světovými myšlenkovými proudy.

V Scheinfeldu se soustředila od roku 1986 knihovna, literární archiv a sbírky dokumentačního materiálu vztahující se k duchovní i politické rezistenci, nezávislému myšlení a tvorbě v celém období komunistické totality doma i v exilu. Jsou zde díla českých a slovenských spisovatelů, historiků, politických vědců, filosofů a teologů, publicistů a novinářů vydaná samizdatem, exilovými nakladatelstvími i zahraničními vydavateli v mnoha jazycích. Středisko vlastní ve svých sbírkách kompletní řady časopisů samizdatových i exilových, knižní fondy zahraniční literatury k problematice střední a východní Evropy a také knihy, noviny a časopisy, které vycházely v Československu oficiálně. Archiv ČSDS obsahuje všechny dokumenty Charty 77 a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, o pronásledování církvi a náboženských aktivit, o vzniku a historii jiných nezávislých občanských hnutí a o jejich stycích s opozicí v ostatních komunistických zemích. Ve středisku je uložena sbírka videozáznamů a magnetofonových záznamů, fotografií, výstřižků ze zahraničního tisku, několik pozůstatostí a rozsáhlá korespondence mezi disentem a exilem. Sbírký ČSDS se stále doplňují, mimo jiné o „svobodná“ vydání někdejších samizdatových a v exilu vydaných děl a materiály československého politického a kulturního exilu po roce 1948.

Dokumentační středisko podporovalo a provádělo výzkum v oblasti literatury a v řadě společensko-vědních disciplin. Vydávalo bibliografická díla, příručky a dokumentace a také čtvrtletník ACTA, který vycházel v české a anglické mutaci. Středisko pomáhalo připravit nebo organizovalo v zahraničí a později v Československu několik významných výstav, jako například výstavu VZDOR v Praze o nezávislé literatuře v samizdatu a v exilu 1948 – 1989. Dalo také podnět

k řadě diskusí o nezávislé literatuře a vědě v Československu, podpořilo samizdatové vydání sebraných spisů filosofa Jana Patočky a další iniciativy tohoto druhu.

Předností Střediska je zejména skutečnost, že jsou tu na jednom místě soustředěny prameny umožňující studovat historii duchovního vzdoru občanů jedné středoevropské země proti komunistické diktatuře komplexně, z různých aspektů a podle zájmu odborníků mnoha oborů.

Středisko nabízí velké možnosti pro studium československé minulosti v celoevropském kontextu, a mohlo by tedy výrazně přispět k hlubšímu poznávání nezávislé české a slovenské kultury a politiky posledních čtyřiceti let a k integraci jejich výsledků do českého a slovenského národního vědomí. Současně však má mnoho předností pro budoucí přiblížení se Československa k Evropě a ostatnímu světu: je pro tuto zemi doslova otevřenými dveřmi do světa. Během let si vytvořilo těsné styky s odborníky a institucemi v mnoha zemích a má šanci vytvořit základ takové československé instituce, jako je například Britská rada pro Velkou Británii, Alliance Fran aise pro Francii, Goethe-Institut pro Německo, polské knihovny a archívy v Paříži a Londýně a podobné instituce jiných východoevropských zemí.

To jsou důvody, které vedly účastníky Prvního schwarzenberského setkání, jež se konalo pod záštitou Nadace Konráda Adenauera ve dnech 23.-26. dubna 1992, spisovatele, literární historiky a kritiky, historiky, právníky, politiky a novináře z Československa i ze zahraničí k názoru, že ČSDS má zůstat v Scheinfeldu. Zde má nejlepší podmínky pro svou činnost a zde také může nejlépe sloužit zájemcům o jeho sbírky z celého světa včetně bezprostředně sousedícího Československa. Kromě toho by současná materiální nouze a nedostatek patřičného respektu a porozumění mohly způsobit, že sbírky střediska – převedeny do Československa – by zůstaly nevyužity nebo by byly rozptýleny, a unikátní soubor, cenný svou komplexností, by zanikl.

Je nesporné, že náklady na další provozování scheinfeldského střediska by měla nést československá strana, zatím však toho není schopna bez podstatné pomoci ze zahraničí. Proto se obracíme na vládní i nevládní instituce v západoveropských zemích, ve Spojených státech a v Kanadě i na instituce Evropského společenství s prosbou o finanční podporu na

záchranu tohoto Střediska, které by v budoucnu mohlo výrazně přispět nejen ke studiu dějin nedávné evropské minulosti, ale k rozvoji kulturně-politických styků Československa s ostatním světem.

Praha – Scheinfeld, květen 1992

Frank Boldt (Bremen), Ota Filip (Mnichov), Markéta Goetzová-Stankiewiczová (Vancouver), Jiří Gruša (Bonn), Igor Hájek (Glasgow), Milan Jungmann (Praha), Miroslav Kusý (Bratislava), Ivan Medek (Viedeň), Petr Pithart (Praha), Vilém Prečan (Scheinfeld), Jacques Rupnik (Paříž), Zdena Salivarová (Toronto), Roger Scruton (Londýn), Wolfgang Scheur (Melsungen), H. Gordon Skilling (Toronto), Jiřina Šiklová (Praha), Martin M. Šimečka (Bratislava), Josef Škvorecký (Toronto), Ludvík Vaculík (Praha), Jan Vladislav (Paříž)